

СТАТИСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПАРАМЕТРІВ ІОНОСФЕРИ В УМОВАХ ВИСОКОЇ СОНЯЧНОЇ АКТИВНОСТІ ЗА ВІДСУТНОСТІ ГЕОМАГНІТНИХ ЗБУРЕНЬ

Ємельянов Л. Я.

Інститут Іоносфери НТУ “ХПІ”, м. Харків

Наведено добові варіації і результати обчислення статистичних характеристик максимальної електронної концентрації (N_mF2) шару F2 іоносфери та висоти його максимуму (h_mF2), отриманих спостереженням іоносфери методом вертикального зондування під час високої сонячної активності у 2023 р. для типових геофізичних періодів (літнє і зимове сонцестояння та весняне й осіннє рівнодення) в умовах низької геомагнітної активності. Для кожного періоду використовувалися дані вимірювань параметрів іоносфери за три суміжні доби (для літа – чотири доби у зв'язку з помітними відмінностями варіацій параметрів 22 червня від даних 20, 21 та 23 червня).

Для кожного із сезонів статистично проаналізовано повторюваність варіацій N_mF2 та h_mF2 для суміжних діб. Для цього було використано такі статистичні характеристики: середньоквадратичне відхилення (RMSD), нормоване середнє квадратичне відхилення (NRMSD) та середнє залишків. Аналіз показав, що найкраща повторюваність даних є для осіннього рівнодення. Найбільша відмінність – у літніх даних, у яких порівнюються результати вимірювання 22 червня. Великі значення RMSD і NRMSD для h_mF2 виявлено з порівняння 20 і 21 грудня, що викликано відмінністю варіацій h_mF2 у вечірній час.

Такі самі статистичні характеристики були використані для порівняння даних N_mF2 та h_mF2 харківського іонозонда з даними середньоширотних станцій у різних півкулях Землі, а саме у Міллстоун Хіллі (США), Дурбесі (Бельгія) та Прухоніце (Чехія). Виявлено, що найбільш близькими до даних харківського іонозонда є дані іонозонда Прухоніце за винятком h_mF2 осіннього рівнодення, коли найближчими були дані h_mF2 іонозонда Дурбеса. Найбільші відмінності здебільшого виявлено для даних іонозонда Міллстоун Хілла.

Виконано порівняльний статистичний аналіз добових варіацій N_mF2 та h_mF2 іоносфери над Харковом з варіаціями цих параметрів, розрахованих з використанням моделі іоносферної електронної концентрації (NeQuick2) та різних версій моделі International Reference Ionosphere (IRI). Аналіз проведено з використанням середньоквадратичної похибки (RMSE), нормованої похибки (NRMSE) та середнього залишків. Виявлено, що найближчими моделями до експериментальних даних N_mF2 є NeQuick2 для весни, IRI-2016 (CCIR) для літа й осені та IRI-2016 (URSI) для зими, а до експериментальних даних h_mF2 є IRI-2016 (AMTB-2013) для весни, літа і зими та IRI-2016 (SHU-2015) для осені.

Регресійний аналіз даних N_mF2 для полуденного часу, отриманих в Іоносферній обсерваторії Інституту іоносфери протягом 2013–2023 років показав, що залежність N_mF2 від індексу сонячної активності $F_{10.7}$ є близькою до лінійної (коефіцієнт детермінації $R^2 > 0.9$) за винятком літніх даних, які найкраще апроксимуються квадратичною регресією.